

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 47 Volume: 9 Issue: 47

Aralık 2016 December 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ ÖĞRETMEN OLMAK İSTEMEMELERİNİN NEDENLERİ THE REASONS OF CANDIDATES OF PRIMARY SCHOOL TEACHER DO NOT WANT TO BE A TEACHER

Mücahit AYDOĞMUŞ*
Mustafa YILDIZ**

Öz

Öğretmenlerin hizmet öncesi eğitim süreci, aktif mesleki hayatlarını önemli ölçüde etkilemektedir. Öğretmenlerin mesleki hayatlarında başarılı olmaları için mesleklerini sevmeleri ve öğretmenlik mesleğine karşı olumlu tutumlar geliştirmeleri gerekmektedir. Bu araştırmanın amacı; öğretmen yetiştiren bir fakültede dört yıl boyunca gerek teorik gerekse uygulamalı öğretmenlik eğitimi almış ve derslerinde başarılı olmuş, mesleki hayata atılmasına aylar kalmış olmasına rağmen öğretmenliği meslek olarak yapmaya isteksiz olan sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen olmak istememe nedenlerini irdelemektir. Araştırma nitel bir durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Öğretmen adaylarının görüşlerinin alınmasında yarı yapılandırılmış görüşmelerden faydalanılmıştır. Çalışma grubunu Ankara'da bulunan bir devlet üniversitesinin sınıf öğretmenliği anabilim dalında son sınıfta okuyan, öğretmen olmak istemediğini ve öğretmenliği meslek olarak yapmayacağını kesin bir kararlılıkla ifade eden altı sınıf öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Çalışma için gerekli veriler 2014 yılı Aralık ayında toplanmıştır. Veriler betimsel analiz tekniğine göre analiz edilmiştir. Verilerin analizi adayların öğretmenlik tanımları ve öğretmen özellikleri, sınıf öğretmenliğinin statüsü ve öğretmen maaşları, sınıf öğretmenliğini seçme nedenleri ve seçimlerinde etkili olan faktörler, akademik başarı durumları ve öz-yeterlik algıları, üniversite eğitiminin öğretmenliğe bakışa etkisi, adayların öğretmen olmak istememelerinin temel nedenleri ve istedikleri meslekler ile sınıf öğretmenliğinin karşılaştırılması olmak üzere yedi temel boyut altında ele alınmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının öğretmenlik tanımları öğretmenliğe karşı olumlu tutumları olduğunu göstermektedir. Adaylar öğretmen maaşlarını yetersiz görmektedir. Öğretmenliğin statüsünün düşük olduğunu ve toplumun öğretmene saygı duymadığını düşünmektedirler. Adayların hiçbiri öğretmenliği isteyerek seçmemiştir. Bu nedenle; adayların akademik başarı durumları, özyeterlik algıları, lisans eğitimi süreci gibi faktörler sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenliğe olan isteksizlerini değiştirememiştir. Adaylar daha yüksek olumlu tutma sahip oldukları, severek ve isteyerek yapabilecekleri ve mutlu olacaklarına inandıkları meslekleri tercih etmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Sınıf Öğretmenliği, Öğretmen Yetiştirme, Tutum, Öğretmen Eğitimi.

Abstract

Pre-service training process of the teacher significantly affects their active professional lives. In order to be a successful professional, teacher should love their job and advance their attitudes towards teaching profession positively. The purpose of this research examining the reasons why the candidates of primary school teacher who are unwilling to be a teacher while they have just months before beginning although they have taken both practical and theoretical teaching education and they have been successful in their courses during four years in a faculty that grows teacher. The research was designed as a qualitative case study. During the interview of teacher candidates, semi-structured interview method was utilized. Study group is formed by six senior students of Primary School Teacher Department of a state university from Ankara who are clearly stated that they do not want to be a teacher and they will not choose teaching as a profession. The necessary data for the research was gathered in December, 2014. These data was analyzed with descriptive analysis technique. Analyzing the data has built under seven fundamental dimension; descriptions of teachers and teachers' characteristics, social status of primary school teachers and their salary, their reasons and factors of choosing the primary school teacher as a job, their academic achievements and self efficacy perceptions, affects of the university education over the perspective of teaching profession, their basic reasons about unwillingness and comparison between their favorite jobs and primary school teaching. In accordance with the results of the research, candidates have positive attitudes about descriptions of teacher. In their opinion, the salary of teacher is not enough. They also think that social status of teacher low and society do not show respect toward teacher. Any of the candidates intentionally choose teaching as a job. For this reason; their academic success, self-efficacy perception, training process etc. could not change their unwillingness. Candidates prefer other professions which they have high positive attitudes, sympathies and willingness and believe that they will be happy.

Keywords: Primary School Teacher, Teacher Training, Attitude, Teacher Education.

1. GİRİŞ

Eğitim kavramı söz konusu olduğunda akla gelen öğelerin en önemlisi öğretmendir. Öğretmensiz bir eğitim düşünmek oldukça zordur. Dolayısıyla nitelikli bir eğitim-öğretim sürecinde etkisi en fazla olan unsur da öğretmendir. Kaliteli bir eğitim ancak kaliteli bir öğretmenle olur. Maddi ve manevi kalkınma ve ülke geleceğini doğrudan etkileyecek olan eğitim-öğretim ortamlarının oluşturulmasında, ülke genelinde eğitimi mevcut durumundan daha üst seviyelere çıkarmada öğretmenlerin etkileri ve katkılarının önemi su götürmez bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim Çelikten, Şanal ve Yeni (2005)'nin şu ifadeleri bu anlayışla paralellik göstermektedir: "Bir ülkenin geleceğinin mimarı öğretmenlerdir. Mühendisini,

* Arş. Gör., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı.

** Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı.

doktorunu, avukatını, öğretmenini, askerini, polisini, şoförünü, kısacası toplumun her kesiminde hizmet veren insan gücünü yetiştirenler hep öğretmenlerdir. Ülkelerin kaderlerinde öğretmenler çok önemli roller oynamaktadır. Öğretmenler, eğitim sisteminin en temel ögesidir. Bir ülkenin kalkınmasında, nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde, toplumdaki huzur ve sosyal barışın sağlanmasında, bireylerin sosyalleşmesi ve toplumsal hayata hazırlanmasında, toplumun kültür ve değerlerinin genç kuşaklara aktarılmasında öğretmenlerin başrolü oynamaları beklenmektedir. Yeni nesillerin niteliği hiç kuşkusuz onu yetiştiren öğretmenlerin niteliği ile özdeş olacaktır".

Eğitimde öğretmenin yeri ve önemi hakkında Erdoğan ve Zafer Güneş (2012) şu ifadeleri kullanmıştır; " Eğitimde en önemli olan insan unsurunun öğretmen olduğu söylenebilir. Eğitim sisteminin varlığı, işleyişi ve devam etmesinin öğretmen ögesi ile sağlanabileceği belirtilebilir. Sistem öğretmen sayesinde bir varlık, canlılık ve uygulanabilirlik kazanabilir. Sistemdeki programı uygulayan öğretim ve öğrenimi gerçekleştiren unsur öğretmen olarak belirtilmiştir".

Öğretmenin kim olduğu veya öğretmenlik mesleğinin ne olduğu konusunda günümüze kadar birtakım tanımlar yapılmıştır. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 07/07/2009 tarih ve 80 sayılı "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumlarına Öğretmen Olarak Atanacakların Atamalarına Esas Olan Alanlar ile Mezun oldukları Yüksek Öğretim Programları ve Aylık Karşılığı Okutacakları Derslere İlişkin Esaslar" ile ilgili kararında öğretmenin tanımı şu şekilde yapılmıştır: "Yüksek öğretim kurumlarında genel kültür, özel alan ve pedagojik formasyon eğitimi alarak yetişmiş olan, her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumları ile kurs ve seminerlerde eğitim-öğretim hizmetlerini yürüten kişilerdir". Özbek, Kahyaoğlu ve Özgen 2007'in öğretmen tanımı ise şu şekildedir: "Öğretmen, resmi ya da özel bir eğitim kurumunda öğrencilerin öğrenme yaşantılarına kılavuzluk etmek ve yön vermek amacı ile görevlendirilmiş kişi olarak tanımlanmaktadır". Yapılmış olan bu öğretmen tanımları aslında öğretmenlik mesleği ve öğretmen nitelikleri hakkında bilgi vermektedir. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 43. Maddesinde; "Öğretmenlik mesleği, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği olarak tanımlanmaktadır."

Eğitime geniş bir çerçeveden bakıldığında, eğitimin içerisinde yer alan yahut eğitimle etkileşimi bulunan her unsur ayrı ayrı önem taşımaktadır. Bu konuda Erdem ve Gözel (2014)'in şu görüşleri dikkate değerdir: "Eğitimin en önemli amacı, bireylere karşılaşacağı sorunları çözmede ve toplumun değerlerine uyum sağlamada temel yeterlilikleri kazandırmak; topluma ve ülkeye faydalı, üretken ve bilimsel düşünebilen bireyler yetiştirmektir. Bu nitelikteki bireylerin yetiştirilmesinde en büyük görev öğretmenlere düşmektedir. Eğitim ve öğretim faaliyetinin gerçekleştirilmesinde sistemdeki her unsur aslında önemlidir. Ancak öğretmen; eğitim ortamının düzenlenmesinde, eğitimin gerçekleşmesindeki öğeler arasında eşgüdümün sağlanmasında, uygun öğretim metotlarının seçiminde, insan ilişkilerinde başarılı olmak ve öğrencileri öğrenmeye motive etmek gibi önemli görevler üstlenir". Bir otomobil düşünüldüğünde; konforu sağlamak için var olan koltuklar, yön verebilmeye, manevra yapabilmeye yarayan direksiyon, hareketi kolaylaştıran tekerlekler, estetik görünüm veren kaporta ve boyası gibi parça ve donanımsal özelliklerinin niteliklerinin her biri mutlaka önemlidir ancak performansı etkileyen ve otomobili hareket ettiren en önemli parça otomobilin motorudur. Eğitim-öğretim sisteminde ise bu görevi üstlenen öğretmendir. "Günümüzde bir öğretim kurumu ne kadar mükemmel olursa olsun, bu öğretim kurumunda görev alan öğretmenler gerekli niteliğe sahip değillerse, öğretim sürecinde beklenen fayda sağlanamayacaktır" (Gökçe'den aktaran Bulut, 2009). Bu yargı da yukarıda yer verilen benzetmeyi destekler niteliktedir.

TEDMEM (2014)'in yayınladığı bir araştırma raporunda yer alan; "Eğitim sisteminin işleyişini ve verilen hizmetin niteliğini belirleyen en önemli profesyonel öge öğretmenlerdir. Eğitim sistemi üzerinde yapılacak her türlü düzenleme, toplumdaki her bireyi ilgilendirmektedir. Nitelik geliştirmek için atılacak adımların çıktıkları ise, öğretmenlerin toplam motivasyonları ve mesleki becerilerine bağlı kalarak şekillenmektedir. Genel eğitim uygulamaları ile reform çabalarından beklenen çıktı kalitesinin öğretmenlerin toplamda sergiledikleri nitelikten daha yüksek olması beklenemez. Diğer bir deyişle; hiçbir eğitim sisteminin kalitesi, öğretmenlerinin kalitesini geçemez" ifadeleri öğretmenin niteliğinin önemini anlatmaktadır.

Öğretmenlik her ne kadar meslek olarak tanımlanabiliyor olsa da diğer mesleklerden ayrılan çok önemli yönleri vardır. Nitekim şu cümle bu ayrımı yapabilmemizde yararlı olacaktır: "Öğretmenlik mesleği mesleklerin mesleği olarak tanımlanmayı hak eder. Çünkü öğretmenlik, diğer mesleklerin bilişsel, devinışsel inceliklerinin öğretilmesi sürecinde rol oynayan kilit bir meslektir (Türer'den aktaran Işık, Çıltaş ve Baş, 2010). Öğretmenlik diğer birçok meslek gibi sadece bir kazanç kapısı ve herkesin yapabileceği bir meslek olarak görülmemelidir. Öğretmenliğin inceliklerini bilerek ve uygulayarak bu mesleği yapmak diğer birçok mesleğe nazaran oldukça zordur. Bu hususta bir kaynakta yer alan şu cümleler dikkate değerdir: "Günümüzde öğretmenlik, özel uzmanlık bilgisi ve becerisi gerektiren bir meslek olarak kabul edilir. Statü ve saygınlığı, ülke ve kültürlerle göre değişmekle birlikte öğretmenlik, doğrudan insanla ilgili bir meslek olması yönüyle, öteden beri sadece bir kazanç kapısı değil, aynı zamanda kutsal bir meslek olarak

görülmüştür. Türk eğitim tarihinde bilge kişilerin ve öğretmenlerin hep saygın bir yeri olmuş; öğretmen, toplumda davranış modeli, örnek insan olarak görülmüştür. Kısaca öğretmen, insan mimarı ve insanın kişiliğini biçimlendiren bir sanatkardır" (Şişman, 2011: 223).

Öğretmenlik mesleğinin ne olduğu, nasıl icra edilmesi gerektiği ve öğretmenin ve öğretmenlik kurumunun toplumdaki etki alanının ne düzeyde önem arz ettiği birçok araştırmacı ve uzman tarafından ortaya konulmuş bir gerçek olarak kabul edilebilir durumdadır. Öğretmen yetiştirme açısından bakıldığında bu önemin öğretmen yetiştiren kurumlar tarafından farkına varılıyor olunması istenilen nitelikte öğretmen yetiştirebilmek için bu farkındalığın dikkate alınması gerektiğini göstermektedir. Eğer devletin ve milletin ihtiyacı olan, geleceği şekillendirecek olan öğretmenlik kurumunun istenilen yönde geliştirilmesi amaçlanmakta ise, yetiyecek öğretmenlerin öğretmen yetiştiren kurumlara seçilmesinden meslek içi eğitime kadar yapılması gerekenler geniş bir perspektifle değerlendirilmelidir. Bu değerlendirme içerisinde hizmet öncesinden başlanarak, öğretmen adaylarının mesleğe girmelerine ve hatta emekli olmalarına kadar geçen süreç içerisinde onlara verilen eğitimler, kazandırılan beceriler, yapacakları /yaptıkları mesleğe yönelik tutumları, duygusal bağlılıkları, vicdani yükümlülükleri, maddi ve manevi doyumları gibi birçok faktör de göz önünde bulundurulmalıdır. Burada bahsedilenlere ek olarak şunları da söylemek mümkündür: Arzu edilen niteliklerde öğretmenlerin yetişmesi için öğretmen yetiştiren kurumların, yetiştirilen öğretmen adaylarının akademik başarılarını artırmak ve onları belirlenen mesleki yeterlik düzeyine getirebilmek gibi amaçlarının yanında; onların kültürel gelişimine katkı sağlayıcı ortamlar sağlamak, entelektüel birikimlerini artırmak, bedensel ve zihinsel yorulmalarını en aza indirecekleri etkinlikler düzenlemek, onlara mesleklerini sevdirmek, mesleklerinin kutsallığının farkına varmalarını sağlamak, yapacakları işin uzun vadede ne gibi getiri ve götürülerinin olacağı hususunda aydınlanmalarını sağlamak gibi hedeflerinin de olması gerekmektedir.

Öğretmen niteliğinin eğitim-öğretimin niteliğine olan etkisi diğer faktörlerden daha önemlidir. Öğretmen niteliğini etkileyen faktörler arasında da öğretmenlerin mesleğe yönelik tutumları da göz önünde bulundurulması gereken en önemli faktörlerden biridir. Öyle ki: "Nitelikli öğretmen yetiştirilmesinde ise öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları önemlidir" (Er ve Öztekin, 2011) cümlesi bu görüşle paralellik göstermektedir. Bu konuda yapılan bir araştırmada ise şu cümleler dikkat çekmektedir: "Öğretmenlerin mesleklerine karşı olan tutumları öğretmenlik mesleğini yerine getirmede büyük önem taşımaktadır. Sabır, özveri ve sürekli çalışma gerektiren öğretmenlik mesleğinde başarılı olabilmek için bu mesleği severek ve isteyerek yapmak çok önemlidir. Ancak öğretmenlerin bu misyonlarını yerine getirirken eğitim-öğretim hizmetini sunmaya hazır olmaları ve yüksek düzeyde moralli olmaları gerekmektedir. İnsanlar yaptıkları işi severler, motive olurlarsa işlerinde daha fazla verimli olurlar. (Aşkar & Erden, Kocabaş & Karaköse, Yıldırım, Turhan & Ağaoğlu'ndan aktaran Erdem ve Gözel, 2014).

Öğretmen yetiştirmenin hizmet öncesi boyutu, öğretmen adaylarının mesleğe başlamadan önce edindikleri birikimi, mesleği icra ederken nasıl kullanacakları hakkında öğretmen adaylarına referans olabilmektedir. Nitekim konuyla ilgili yapılan bir araştırmada bu husus şu şekilde ifade edilmiştir: "Öğretmenlerin öğrencilik yıllarındaki öğrenme yaşantıları, kendi meslek anlayışlarına temel teşkil ettiği için, bu yaşantıların mesleğe yönelik olumlu tutumlar kazandıracak şekilde düzenlenmesi gerekir. Öğretmen adayları, mesleklerine yönelik olumlu tutumlara sahip olarak yetiştirilebilirlerse; öğretmen olduklarında öğrencilere karşı daha olumlu davranışlar sergilerler, araştırmacı olurlar, yaratıcı düşünür ve yenilikleri öğrenme ortamına kolayca aktarırlar, öğrencileri daha kolay motive ederler, zamanlarını etkili kullanırlar, kısacası mesleklerini severek yaparlar ve dolayısıyla görev, sorumluluk ve rollerini daha iyi bir şekilde yerine getirirler". (Çeliköz ve Çetin'den aktaran Er ve Öztekin, 2011).

Öğretmen adaylarının motivasyonları, mesleğe yönelik tutumları ve mesleği severek yapmalarının eğitim-öğretimin kalitesini arttırdığı yönündeki görüşlerin yaygınlığı, mesleği isteyerek seçip seçmeme durumunun yani öğretmen adaylarının öğretmen yetiştiren kurumları isteyerek tercih edip etmemelerinin bu hususta ne derece etkili olduğunu akla getirmektedir. Aynı zamanda para kazanma, mesleğin toplumdaki saygınlığı, mesleki doyum gibi etkenler de mesleğe yönelik tutumu, motivasyonu etkilemektedir. Bu noktadan hareketle, hizmet öncesinde nitelikli öğretmen adayı yetiştirmede; öğretmen eğitimi programlarına öğrenci yetiştirilirken öğrencinin öğretmen olma isteği, mesleğe yatkınlığı ve öğretmenliğe, çevreye, sosyal değerlere yönelik tutumlarının da dikkate alınması gerekir (Oral'dan aktaran Bulut, 2009).

Öğretmenlik mesleğini severek yapmak; öğretmen yetiştiren kurumları isteyerek tercih etmek, öğretmenliğe yatkın olmak, öğretmenliğin gerektirdiği bilişsel ve duyuşsal becerilere sahip olmak gibi özelliklere bağlıdır demek mümkündür. Yapılan araştırmalarda bu konuda şu düşüncelerin ifade edildiği görülmektedir: "Öğretmenlerin kişilik özellikleri, davranışları, tutumları, ilgileri ve akademik özellikleri öğretme ve öğrenme sürecinde önemli rol oynamaktadır. (Erdem, Gezer ve Çokadar ve Memişoğlu'ndan aktaran Bulut, 2009).

İlgili literatür incelendiğinde, sınıf öğretmeni adaylarının eğitim fakültelerini tercih etme nedenleri, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, neden öğretmen olmak istedikleri gibi konularda çok sayıda araştırmanın yapılmış olduğunu görmek mümkündür. Lakin eğitim fakültelerine istekli olarak gelmeyen, isteyerek gelse bile sınıf öğretmenliği yapmayı sonradan istemediğini anlayan yahut yapamayacağını fark eden öğretmen adaylarının sayısı da azımsanmayacak kadar fazladır. Ve literatürde öğretmen olmak istemeyen sınıf öğretmeni adaylarıyla ilgili yapılmış bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Oysaki öğretmen niteliğinin artırılması kapsamında önemli faktörlerden birinin de öğretmenliğe karşı olumlu tutumları olmak ve öğretmenliği isteyerek yapmak olduğu açıktır. Bu adayların görüşlerinin alınmasının ve eğitim fakültelerindeki azımsanmayacak sayıda isteksiz olan sınıf öğretmeni adaylarıyla bir araştırma yapılmasının; sınıf öğretmenliğine isteksiz olan adayları istekli duruma getirecek motivasyonları sağlamak ya da bunun sağlanmadığı durumlarda, onları hem bireysel olarak mutlu olacakları için hem de öğretmen kalitesini düşürmemek için istekli oldukları başka alanlara yönlendirme gibi konularda faydalı olacağı düşünülmüştür.

Bu amaç kapsamında aşağıdaki soruya cevap aranmıştır:

- Öğretmen olmak istemeyen sınıf öğretmeni adaylarının, öğretmen olmak istememe nedenleri nelerdir?

2. YÖNTEM

Araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen olmak ve öğretmenlik yapmak istememelerinin nedenlerini, adayların görüşlerine göre ortaya koymak için görüşme modeli kullanılmıştır.

Nitel araştırmalarda en yaygın olarak kullanılan veri toplama yöntemlerinin başında görüşme, odak grup görüşmesi ve gözlem gelmektedir. Bu araştırmada da yarı yapılandırılmış görüşmelerden faydalanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

2.1 Katılımcılar

Bu araştırmada nitel araştırmalarda kullanılan amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma; Ankara'da bulunan bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesi, ilköğretim bölümü, sınıf öğretmenliği anabilim dalı dördüncü sınıf öğrencilerinden, öğretmen olmak istemediğini kesin bir kararlılıkla ifade eden 6 öğrenci/öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırma kapsamında bahsedilen katılımcılara K1, K2, K3, K4, K5, K6 olarak kodlar verilmiştir. K1, birinci katılımcıyı; K2, ikinci katılımcıyı; K3, üçüncü katılımcıyı v.s temsil etmektedir.

Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo-1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Katılımcılar	Cinsiyet	Yaş	Doğum Yeri
K1	Erkek	21	Ordu
K2	Kadın	20	Kayseri
K3	Kadın	21	Edirne
K4	Kadın	22	Kırşehir
K5	Erkek	21	Ordu
K6	Kadın	21	Yozgat

2.2. Veri Toplama Süreci

Görüşmeler yapılmadan önce katılımcılara araştırmacının amacı ve araştırmayla ilgili gerekli görülen bilgiler verilmiştir. Katılımcıların araştırmaya gönüllü olarak katılmaları hususunda izinleri alınmıştır. Yine katılımcılara görüşlerinin sadece araştırmanın amaçları doğrultusunda kullanılacağı ve kimlik bilgilerinin hiçbir kimseye veya hiçbir kuruma açıklanmayacağı söylenmiştir. Katılımcıların araştırmaya güven duymaları ve görüşmeler süresince kendilerini rahat hissetmeleri kapsamında, yapılan görüşmelerde ifade ettikleri görüşlerinin onları yargılama amacının olmadığı, sorulan soruların onların bilgi ve birikimini test etmek amaçlı olmadığı, soruların cevaplarının doğruluğu veya yanlışlığının sorgulanmayacağı konusunda bilgi verilmiştir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunun hazırlanması sürecinde; ilgili literatür taranmış, literatürden elde edilen bilgiler doğrultusunda açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Daha sonra araştırmanın konusu hakkında bilgi sahibi olan bir uzmanın görüşleri alınarak ve gerekli düzenlemeler yapılarak, görüşme formuna son hali verilmiştir. Nihayetinde görüşme formu 8 açık uçlu sorudan oluşan son halini almıştır.

Yarı yapılandırılmış bireysel görüşmeler bir araştırmacı tarafından yürütülmüştür. Araştırmacı görüşmeler süresince gerekli notları almış ve görüşmelerin tamamı ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Veri analizi sürecinde öncelikle, yapılan görüşmelerin ses kayıtları bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Bilgisayar ortamındaki kayıtlar tekrar tekrar okunarak, görüşmeler arasındaki ortak görüşler, kavramlar ve fikirler belirlenmiştir. Bu kavram ve fikirler listelenmiş ve yeni kodlar oluşturulmuştur. Meydana gelen kodlara göre taslak temalar belirlenmiş ve kodlar temalara uygun olarak düzenlenmiştir. Taslak temaların tekrar kontrol edilip kesinleştirilmesinden sonra temalar arasındaki ilişkiler belirlenmiştir. Daha sonra temalar araştırmancının sorularına göre organize edilmiş ve kodlara ve temalara göre veriler betimlenmiştir. Verilerin daha ayrıntılı olarak gösterilmesi amacıyla yapılan görüşmelerden alıntılar yapılmış, örnekler verilmiştir.

3. BULGULAR

Araştırma verilerinden yapılan içerik analizine göre bulgular 7 temel boyut altında toplanmıştır. Birincisi; "Adayların öğretmenlik tanımları ve öğretmen özellikleri", ikincisi; "Sınıf öğretmenliğinin statüsü ve öğretmen maaşları", üçüncüsü; "Adayların sınıf öğretmenliğini seçme nedenleri ve seçimlerinde etkili olan faktörler", dördüncüsü; "Adayların akademik başarı durumları ve yeterli algıları", beşincisi; "Üniversite eğitiminin öğretmenliğe bakışa etkileri" altıncısı; "Adayların öğretmen olmak istememelerinin temel nedenleri", yedincisi; "Adayların istedikleri meslekler ve istedikleri meslekler ile sınıf öğretmenliğinin karşılaştırılması" dır. Her bir boyut ile ilgili meydana getirilen temalar ve temaları oluşturan kavramlar katılımcıların görüşlerinde alıntılar yapılarak sunulmuştur.

3.1. Adayların Öğretmenlik Tanımları ve Öğretmen Özellikleri

Katılımcıların yaptıkları öğretmen tanımlarına göre öğretmenlikle ilgili olumlu düşüncelere sahip oldukları görülmektedir. Adaylardan K1 öğretmenliği; "... Öğretmenlik buraya geldiğimde daha iyi anladığım bir şey. Kesinlikle kutsal bir meslek. Bir kaynak var elinizde ve siz buna şekil veriyorsunuz, özellikle sınıf öğretmenleri. Tohum ekmek gibi, sen nereye, nasıl ekersen, nasıl şekil verirsen o ilerde üzerine bir şeyler koyarak devam edecek. Şeklin verildiği, şekli veren bir meslektir" şeklinde tanımlamıştır. Öğretmenliğin sadece öğretim olmadığı K2'nin görüşlerinden anlaşılmaktadır. "... Öğretmenlik nesil yetiştirmektir, insan yetiştirmektir. Biz zaten okuma yazmayı öğretebiliyoruz. Tabi ki akademik başarıya da ulaştırmalıyız ancak öğretmenlik insana bakınca vatanı görmektir, insana bakınca geleceği görmektir, bu çocuk benim geleceğim diye bakarak düşünmektir..." Bu gibi eğitim boyutunun yanında, öğretmenliğin bir şeyler katma, öğretme yani öğretim boyutunun da adayların öğretmen tanımlarında yer aldığı anlaşılmaktadır. K3'ün görüşleri öğretmenliğin bu boyutunu işaret etmektedir. "...Öğretmenlik çocuklara bir şeyler katma, bir şeyler verme, öğretmektir..." K6'nın tanımına göre ise, "Bana göre öğretmenlik fedakârlıktır. Kendinden birçok konuda ödün vermektir. Bazen kendini bile geri plana koyup öğrenciler için fedakârlık yapmaktır ..." Yukarıdaki öğretmenlik tanımları gibi yaygın öğretmenlik tanımlarından farklı olarak K4'ün şu görüşleri dikkate değerdir: "...Öğretmenlik bağlanmaktır. Bir öğrenciyle iletişime girebilmek için bağlanmak gerekiyor. Öğrenciye bağlanmak gerekiyor..."

Öğretmen özellikleri konusunda şu bulgular elde edilmiştir: Öğretmen; sevgi dolu, vicdanlı, anlayışlı, sabırlı, sempatik, yol gösterici, çocuklarla vakit geçirmeyi seven, yaptığı işten zevk alan, fedakâr, kendini geliştiren, güncel, sorumluluk sahibi, istekli, güler yüzlü, tarafsız, dersi sohbet havasında işleyen, özel hayatını okula yansıtmayan, her yaşa hitap edebilen, yapıcı, çözüm üretici, istediği davranışı kazandırabilen, sınıf ortamını iyi düzenleyen, iletişim becerileri gelişmiş olan olmalıdır. Aynı zamanda bir öğretmenin, yalnızca öğrencileri değil aileleri de bilinçlendirebilmek gibi özelliklerinin olması gerektiği anlaşılmaktadır.

3.2. Sınıf Öğretmenliğinin Statüsü ve Öğretmen Maaşları

Katılımcıların sınıf öğretmenliğinin statüsüne ilişkin görüşlerinin genel olarak olumsuz olduğu görülmüştür. Katılımcılar toplumumuzun öğretmene gereken saygıyı göstermediğini belirtmişlerdir. K1'in; "... Öğretmenler bence çok önemsenmiyor, umursanmıyor öğretmenler. Özellikle sınıf öğretmenleri. Sıradan bir meslek gibi görülüyor. 'Çocuk mu, çocuğa ben de öğretirim' gibi düşünülüyor. Yani herkesin yapabileceği bir iş gibi görülüyor..." ifadelerinden öğretmenliğin toplum tarafından özel bir ihtisas alanı olarak görülmediği ve öğretmenlik yapabilmek için üniversite eğitime bile gerek olmadığı düşüncelerinin yaygın olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca K5; "...Öğretmen dediğin zaman artık sıradan bir memur gözüyle görülüyor. Eskiden öğretmen anadan babadan daha önce gelirmiş. Öğretmene saygı duyulmuş..." şeklinde belirttiği görüşlerinde öğretmenliğin statüsünün zamanla azaldığını ve öğretmenlerin eskiye nazaran daha az önemsendiğini ifade etmiştir. Yine K3'ün; "...Öğretmenliğin statüsünde kronolojik olarak bir düşüş var, çok üst bir mevkideyken zamanla azalarak ilerlemiş. Öğretmen olacağım dediğimde 'Ne, sınıf öğretmeni mi olacaksın?' gibi acıyarak bakıyorlar, küçümsüyorlar, yeterli görmüyorlar. 'Hiçbir şey olamadıysan öğretmen ol' mantığı var..." şeklindeki ifadeleri öğretmenliğin statüsünün zamana göre değişimini ve günümüzde öğretmenliğe nasıl bakıldığını gösterir niteliktedir. Katılımcılardan K4'ün bu görüşlerden farklı olarak "...Sınıf öğretmeni denildiği zaman önemlidir, kimse unutmaz mesela sınıf öğretmenini. En değerlilerinden birisidir. Bir sınıf öğretmeni denildiği zaman herkes saygıyla eğilir önünde..." ifadelerini kullanmasından öğretmenliğin statüsüne ilişkin olumlu düşüncelere sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Öğretmen maaşları hakkındaki belirtilen görüşler genel olarak öğretmen maaşlarının yeterli olmadığı yönünde yoğunlaşmıştır. Ancak katılımcılar maaşların olması gerektiğinden az olduğunu söylemekle birlikte her öğretmen için bu durumun geçerli olmadığını belirtmektedir. K1; "...Eğer bir öğretmen işini gerektiği gibi, hakkını vererek yapabiliyorsa maaşı yeterlidir. Ancak hakkını veremiyorsa fazladır bile..." diyerek öğretmen maaşları hakkındaki görüşlerin her öğretmen için aynı olmayacağını ayırtmıştır. K2 ise maaşlar konusunda; "...Elbette ki bir tatmin ediciliği olmalı çünkü insan yetiştirmek bir zanaat. Optimum şartlarda bir hayat sürdürmek için yeterli diyebilirim. Ama ticaretle uğraşan, aylık yüz bin lira geliri olan biri ile nesilleri yetiştiren bir öğretmenin geliri arasında bu kadar fark olması bence çok adaletsiz..." şeklinde görüş bildirmiştir. Öğretmen maaşları konusundaki görüşlerinde bir başka kıyas yapan K5 ise şu ifadeleri kullanmıştır: "...Bence öğretmen maaşları yeterli ama bir polis, bir imam daha fazla maaş alıyorsa yeterli değildir..." Katılımcılardan K3'ün öğretmen maaşları konusunda farklı bir açıdan baktığı görülmektedir. K3 öğretmen maaşlarını yetersiz bulmasının nedenlerinden bir tanesinin de öğretmenin gerektiği zamanlarda kullanabileceği okul ve öğrencileri için ayrılmış ayrı bir bütçenin de olması gerektiğini ifade etmiştir. "...Yeterli değildir, kesinlikle yeterli değildir. Verdiği emeğe karşı maaşı çok düşük. Çünkü bir öğretmen gerektiğinde kimseye hissettirmeden, çocuğun montunu da ayakkabısını da alabilmelidir. Verimli ders işleyebilmesi için gerekli olan materyalleri sağlayabilmek için maaşının yanında bunları satın alabileceği ayrı bir para alması gereklidir..."

3.3. Adayların Sınıf Öğretmenliğini Seçme Nedenleri ve Seçimlerinde Etkili Olan Faktörler

Katılımcılarla yapılan görüşmelerde öğretmen olmak istemeyen adayların tamamının sınıf öğretmenliği bölümüne isteksiz olarak geldikleri görülmektedir. Sınıf öğretmenliği bölümünü tercih etmelerinde etkili olan faktörler adaylara göre farklılık göstermektedir. K1 bu konuda; "... Sınıf öğretmenliğini ben seçmedim. İstedğim bölümü kazanamayınca babamın zorlamasıyla tercih ettim. Çünkü sınava bir yıl daha hazırlanmak için maddi koşullarımız uygun değildi. Aynı zamanda ağabeyimin sınıf öğretmeni olması da babamın beni yönlendirmesinde etkili oldu ..." şeklinde görüş bildirmiştir. K4'ün ifadeleri ise bir başka boyutu işaret etmektedir. "... İsteyerek gelmedim, babam seçti. Aslında başka şehirlerde istediğim bölüme puanım yetiyordu fakat o şehirler daha uzak olduğu için tercih etmeye izin verilmedi..." K6 ise sınıf öğretmenliğini tercih etmesinde annesinin etkili olduğunu şöyle açıklamaktadır: "... Annem bir bayan için en ideal mesleğin öğretmenlik olduğunu düşündüğü için gönderdi. Annemi kırmak istemedim..." Yine kendisinin seçmediğini açıklayan K3, bu seçimde dersane rehberlik öğretmenlerinin yönlendirmesinin etkili olduğunu "... İstedğim bölüme puanım yetmedi. Dersanedeki rehberlik öğretmenlerim istediğim bölüme en yakın bölümün sınıf öğretmenliği olduğunu söyleyerek tercih etmeye ikna ettiler..." şeklinde açıklamıştır. K5 de diğer katılımcılar gibi sınıf öğretmenliğini kendisi tercih etmediğini, bu tercihte babasının kendisini nasıl yönlendirdiğini şu şekilde ifade etmiştir: "... Ben hiçbir zaman sınıf öğretmeni olmayı düşünmedim ve istemedim. Babam ataması çok, önü açık bölüm diye gönderdi. Benim için tek sevindirici yanı Ankara yani büyükşehir olmasıydı..." Katılımcıların bu görüşlerinden sınıf öğretmenliği bölümüne gelmeden önce mevcut olan bir isteksizliğin olduğunu ve kendileri tercih etmedikleri için mutlu olamadıklarını çıkarmak mümkündür.

3.4. Adayların Akademik Başarı Durumları ve Yeterlik Algıları

Katılımcıların akademik başarı durumlarını iki açıdan belirlenmiştir. Birincisi not ortalamaları, ikincisi derslere katılım durumları. Adayların not ortalamalarının 2,40 ile 3,70 arasında değiştiği görülmektedir. Buradan adayların öğretmen olmak istememelerinde not ortalamalarının pek etkili olmadığı çıkarılabilir. Derslere katılım durumları ise adaylara göre farklılık göstermektedir. K1 derslere katılım durumunu; "... Ben ders seçerek çalışırım. Dönem başında bu ders bana ne kadar faydalı olur, ne katar diye düşünürüm, verdiğim karar doğrultusunda bana faydasının olacağını düşündüğüm derslere daha çok katılırım..." şeklinde belirtirken K4; "... Bazı derslerin hocaları düşündüklerimi özgürce ifade etmeye, yeni fikirleri sınıfta arkadaşlarımla paylaşmama izin verirken bazıları azarlayarak bunlara müsaade etmiyor. Ben de o derslerde sadece dinlemeyi, derslere fazla katılmamayı tercih ediyorum..." ifade etmiştir. Diğer adayların tamamı bütün derslere katıldıklarını belirtmişlerdir. Kendilerini başarılı ve öğretmenlik için yeterli görme konusundaki görüşler incelendiğinde tamamının kendilerini başarılı görmekte oldukları ve öğretmenliği hakkını vererek yapabileceğine inandıkları anlaşılmaktadır. K1'in görüşleri; "...Ortamam 2,60. Çok yüksek değil ama bu benim ders seçmemden kaynaklanıyor. Ben kendimi başarılı buluyorum. Öğretmenliği istiyor olsaydım, Türkiye'deki en iyi öğretmenlerden birisi olacağıma inanıyorum..." ve K6'nın; "Ben iyi öğretmen olamayacağımı düşünmüyorum, öğretmen olmak istemiyorum. Yani öğretmenliğe başlarsam bu mesleği hakkıyla yapabileceğime inanıyorum ama istemediğim için bu mesleği icra etmek istemiyorum..." bu açıklamaları adayların isteksizliğinin akademik başarı durumları ve kendilerini yetersiz görmelerinden kaynaklanmadığını gösterir niteliktedir. Adaylar kendilerini akademik olarak gerekli donanıma sahip hissetmekle birlikte eksik yönlerinin psikolojik ve duygusal olduğu anlaşılmaktadır. Aynı zamanda adaylar istemedikleri halde öğretmenlik mesleğini yapmak durumunda kalırlarsa elinden geleni yapacaklarını, çok iyi öğretmen olabileceklerini ancak bu durumu uzun süre muhafaza edemeyeceklerini düşünmektedirler. Bu düşünceleri K1; "... İyi bir öğretmen olabilirim ama mutlu olamam. Çocuklara rol yapabilirim ama bir yerden sonra sezilir rol yaptığım. Bir yere kadar idare edebilirim..." ve K3; "... Ben 5-6 yıl iyi bir öğretmen olabilirim diye düşünüyorum. 5-6 yıl kadar kendimi sıkırım. Çünkü hem

kendimi küçük düşürmek istemem hem de mezun olduğum okulu. Gazi Üniversitesi'nin adını taşıyor olacağım çünkü. Ama sonra iyice agresifleşirim ve faydalı olamam. Böyle olduktan sonra da çocuklara faydalı olamam. Onlar böyle bir şeyi hak etmiyorlar..." şeklinde ifade etmişlerdir.

3.5. Üniversite Eğitiminin Öğretmenliğe Bakışa Etkileri

Katılımcıların sınıf öğretmenliği bölümünde almış oldukları üniversite eğitimi süresince öğretmenlik hakkındaki görüşlerinin nasıl değiştiği dört başlık altında toplanmıştır. Birincisi; "teorik dersler", ikincisi; "uygulama dersleri", üçüncüsü; "akademisyenler", dördüncüsü; "ortam".

3.5.1. Teorik Dersler

Üniversite süresince alınan teorik derslerin katılımcıların geneline göre faydalı olduğunu söyleyebilmek mümkündür. K1 bunu; "... Öğretmenlik basit iş, şu anki bilgilerimle de yapabilirim düşüncesiyle geldim ama öyle olmadığını gördüm. Öğretim derslerinde çok şey öğrendim..." şeklinde ifade etmiştir. Bunun yanında K2 yararlı olmadığını düşündüğü derslerin de olduğunu belirtmektedir. "...Bazı dersler ilgimi çekmediği için sadece devam zorunluluğu olduğu için geldim ve faydalı olmadı..." Adaylardan K2'nin; "... Sadece teorik bilgilerle öğretmenlik öğretilmez, bu derslerin uygulama boyutunu görmemiz lazımdı..." ve K6'nın; "... Teorik derslerde gördüğüm tek şey, anlatılanlar dersin içeriğinde kalıyor. Bir uygulama yapılmıyor..." görüşlerinden anlaşıldığı üzere, teorik dersler hakkındaki bir diğer görüş ise bu derslerde uygulamaya yer verilmesi gerektiğidir. Adayların üniversite eğitimi süresince aldıkları teorik derslerin öğretmenliği isteyip istememelerinde bir etkisi olmadığı anlaşılmaktadır. Adaylar zaten istemeyerek geldiklerini, aldıkları derslerin ise onların bu isteksizliğini değiştiremediğini belirtmektedirler. K1 bu görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: "... Dersler benim isteğimi etkilemedi. Zaten istemeyerek gelmişim. Üniversite boyunca içindeki öğretmenlik yapmaya duyduğum istek hiç değişmedi. Değiştiremedi üniversite bunu..."

3.5.2. Uygulama Dersleri

Sınıf öğretmenliği bölümünde üçüncü sınıf, ikinci dönemde verilen 'Okul Deneyimi' ve dördüncü sınıfın her iki döneminde verilen 'Öğretmenlik Uygulaması' derslerine yönelik adayların görüşleri alınmıştır. K1; "... Okul deneyimine gittiğimde ilk deneyim beni çok etkilemişti. Bir an için öğretmenliği yapmak istediğimi düşündüm. Ama sonraki haftalar gitmeye devam ettiğimde yapmak istemediğime emin oldum. Bir an için bana gelen bu istek, saman alevi gibiydi..." ifadeleriyle zaten istemeyerek geldiğini, ilkökul ortamını gördüğünde kısa süreli bir isteklilik oluşsa da devam eden zamanlarda öğretmenlik yapmak istemediğine emin olduğunu belirtmiştir. Buna paralel görüşlere sahip K3 de; "... Uygulama dersleri öğretmenliği isteyip istemem konusunda fikrimi kesinlikle değiştirdi. İstemediğimi biliyordum ama belki yapabilirim sevebilirim diye düşünüyordum. Ama uygulamaya gittiğimde kesin istemediğime karar verdim. Çocukları görmek, o kadar ses, baş ağrısı... Her gün gelip sarılıyorlar, insanlar bundan zevk alıyor ben alamıyorum. Çocukları sevmiyorum. Hayatımda o kadar çok çocuk istemiyorum..." şeklinde açıklayarak uygulama derslerinin öğretmenliği istemesine katkı sağlamadığını, aksine istemediğinden emin olmasını sağladığını ifade etmektedir. Uygulama derslerinin öğretmenliğe ilişkin düşüncelerinde etkisi olmadığını söyleyen K5 ise bunu farklı bir nedene dayandırmaktadır: "...Uygulama dersleri benim öğretmenliğe bakışımı değiştirmede. Çünkü annem ve babam sınıf öğretmeni olduğu için ben çok küçük yaşlardan beri biliyorum ortamı. Zaten uzun zamandır öğretmenliğin içinde olmam öğretmenliği istememde etkili oldu. İnsan sürekli yaptığı işten nasıl sıkılırsa ben de küçük yaşlardan itibaren sınıf öğretmeni olmak istemedim hiç..." Adayların öğretmenliğe bakışlarında uygulama derslerinin etkisi hususundaki görüşlerinin yanı sıra uygulama derslerine yönelik eleştirilerinin de olduğu görülmektedir. Nitekim K1'in; "... Uygulama derslerinin olması vazgeçilmezdir. Hatta üçüncü sınıfta başlamasının geç olduğunu düşünüyorum. Birinci sınıftan itibaren bu derslerin olması gerekiyor. O ortamın görülmesi gerekiyor. Çünkü birçok insan okul ortamıyla geç tanıştığı için yanılıya düşüyor. Öğretmenlik yapmak istemeyip, uygulamaya gittiğinde istediğini anlayanlar var. Veya istediği halde o ortamı görünce vazgeçenler var. Bu derslerin geç verilmesi insanların ömründen çalınması demektir. Ben bunlardan ikisi de olmadım çünkü benim hayat amacım çok netti..." bu ifadeleri, K2'nin; "... Öğretmenlik uygulama üzerine kurulan bir meslek olmalıydı. Dört yılın bir yılı teorik, üç yılı uygulama ya da her dönemde derslerin büyük bir kısmı uygulamalı olacak şekilde düzenlenmeliydi. Bir insanı öğretmenliğe bu şekilde kazandırabilirsiniz ya da o insan tamamen uzaklaşır başka alanlara yönelirdi. Acaba öğretmenlik yapabilir miyim kaygısıyla yapılmaz öğretmenlik..." şeklindeki görüşleri ve K4'ün; "... Birinci sınıftan itibaren staja gitmeliydik biz bence. Bir okul seçilecekti, birinci sınıftan dördüncü sınıfa kadar aynı öğrencilerle birlikte biz de okulu bitirecektik. Eminim bu şekilde daha yararlı olurdu. Vazgeçecek olanlar yolun başında vazgeçerlerdi. Ve dördüncü sınıfa kadar gelmiş olanlar da daha bilgili, daha deneyimli olurlardı..." bu düşüncelerinden öğretmen adaylarının uygulama ortamıyla daha erken tanışması gerektiği hususunda hemfikir olduklarını gösterir niteliktedir. Katılımcılar bu düşüncelerine dayanak olarak öğretmenlik için kendilerini akademik ve psikolojik açılarından hazır hissetmeyenlerin yolun başında vazgeçerek başka alanlara yönelmelerinin ve öğretmenliği kendilerine uygun bulanların ise daha deneyimli, birikimli ve daha nitelikli olacağını öne sürmüşlerdir.

3.5.3. Akademisyenler

Üniversite eğitimleri süresince adayların gördükleri derslere giren akademisyenlerin, adayların öğretmenliğe yönelik görüşlerinde etkili olduğu görülmektedir. Katılımcılardan K1'in; "... Hocaların

karakterleri, cümleleri kurma şekilleri bile benim öğretmenliğe bakışımı değiştirdi..." şeklindeki görüşleri akademisyenlerin öğretmenliğe ilişkin görüşlerde etkili olduğunu göstermektedir. Aynı şekilde K3'ün; "... Hocalar öğretmenlik yapma isteğimi etkiledi. Kötü hocaları gördükçe daha çok soğudum öğretmenlikten. Çok mükemmel ders işleyen, derste zamanın nasıl geçtiğini anlamadığım hocalarım da oldu. Onları görünce de böyle bir hocadan ders alıyorum, bunu mutlaka birilerine öğretmeliyim, ben de böyle yapmalıyım dediğim hocalarım da oldu..." ifadelerinden ve K5'in; "... Kimi hocamız öğretmenlik yapılabilir diye düşündürürken kimi hocalarımız öğretmenlikten soğutmayı başardı doğrusu..." şeklindeki düşüncelerinden öğretmenliği yapmak istemeleri bağlamında akademisyenlerin etkili olduğu sonucunu çıkarmak mümkündür.

3.5.4. Ortam

Katılımcıların üniversite eğitimleri boyunca karşılaştıkları ortamların onların öğretmenlik mesleğini yapmak konusundaki düşüncelerini etkileyip etkilemediği kapsamında farklı görüşlerin olduğu görülmektedir. Katılımcılardan çoğunluğu ortamın öğretmenliği istememeleri üzerinde etkisi olmadığını belirttiği görülmektedir. Aksini ifade edenler adayların ise üniversite içerisindeki ortamdan çok Ankara'da okuyor olmalarının bu yöndeki görüşlerini değiştirdiği anlaşılmaktadır. Katılımcılardan K1'in; "... Ankara'da yaşayınca daha büyük çapta bakmayı öğrendim ve öğretmenlik çok küçüldü gözümde..." şeklindeki görüşleri ve K6'nın; "... Ankara'da okumak bakış açımı değiştirdi. Ankara'yı seviyorum ve burada yaşamak istiyorum. Öğretmen olursam büyük ihtimalla doğuda bir yerde görev yapacağım. Bu yüzden öğretmen olmak yerine Ankara'da bir üniversitede akademisyen olmak istiyorum..." ifadelerinden büyükşehirde üniversite okumanın öğretmenliğe bakış açısını etkilediğini çıkarmak mümkündür. Üniversite içerisindeki ortam hakkındaki görüşlerden ise sosyal aktivitelerin yetersiz görüldüğü sonucu çıkarılabilir. Katılımcıların neredeyse tamamının fakültenin fiziki koşulları ile ilgili eleştirilerinin olduğu anlaşılmaktadır. Eğitim fakültesinin öğretmen yetiştirmeye uygun olmadığı K2'nin şu ifadelerinden; "... Sıralarımız demirle sabitlenmiş durumda. Bir lise havamız var zaten..." K4'ün; "... Sosyal bir ortamımız yok. Ders aralarında oturabileceğimiz hiç bir alan yok mesela. Derse girdiğimizde sadece sabit, yere monte edilmiş sıralar var. Bu hoş bir şey değil, ben üniversite okuyan bir öğrenciyim artık sıranın sabit olması beni rahatsız ediyor..." ve K5'in şu görüşlerinden anlamak mümkündür: "... Sınıfların fiziki koşulları bence hiç eğitime uygun değil, rahat bir ortamda ders işleyemiyoruz..." Katılımcılar üniversite ortamı hakkında eleştirilerde bulunurken aynı zamanda ortamın uygun olmamasının kendilerinin öğretmenliği isteyip istememelerinde etkisinin olmadığını belirtmişlerdir. Katılımcılardan K6 bu konuda şunları da belirtmiştir: "Ortam benim öğretmenliği isteyip istemememde etkili olmadı. Ama eğitime ve öğretmen yetiştirmeye uygun bir şekilde düzenlenirse eminim, öğretmen olacak arkadaşlarım için daha iyi olacaktır..."

3.6. Adayların Öğretmen Olmak İstememelerinin Temel Nedenleri

Katılımcıların tamamı öğretmenliği istemediklerini ve sınıf öğretmenliği bölümünü kendileri isteyerek tercih etmediklerini ifade etmişlerdir. Bunun nedenini ise farklı durumlarda açıklamışlardır. K1, hayat amacının dünyayı değiştirmek olduğunu belirtmiş ve bunun öğretmenlikle olmayacağına inandığını savunmuştur. "... Benim isteğim, hayalim, hayat amacım çok farklı. Ben dünyayı değiştirmek istiyorum. Ve bu amacımı öğretmen olursam gerçekleştiremem..." şeklinde ifadelerinden anlaşılmaktadır. K4 ise öğretmen olmak istememesinin en temel nedeninin kendi psikolojisiyle ilgili olduğunu ve kendinden kaynaklanan bu psikolojik durumun onda öğretmenliği hakkıyla yapamama kaygısına yol açtığını şu şekilde ifade etmiştir: "... Benim insanlara bağlanma problemim var. İnsanlara bağlandıktan sonra ayrılmak beni çok kötü ediyor. Öğretmen olursam öğrencilere çok bağlanacağım ve onlar gittiğinde çok kötü olacağım. Böyle olunca sonra gelen öğrencilerime de faydalı olamayabilirim. Ama onların hiçbir suçu yok ki, haksızlık edemem onlara..." K2 de öğretmenliği istememesinin en temel nedeni olarak; "... Eğitim politikaları uygulamaya yönelik değil. Ben bunu değiştirmek istiyorum. Maalesef öğretmenlikle değiştiremem. Öğretmen olursam sadece kendi öğrencilerimi kurtarabilirim, büyük bir değişimi sağlayamam..." şeklindeki ifadeleriyle değiştirmek istediği şeyler için öğretmen olmasının yeterli olmayacağını açıklamıştır. K5 daha önceki görüşlerinde de ifade ettiği gibi anne babasının sınıf öğretmeni olmalarının etkili olduğunu belirterek sınıf öğretmenliğini uzun zamandır bildiğini ve öğretmen olursa sıkılacağını düşündüğünü söylemiştir. "... Ben çok erken tanıdım mesleği ve sıkılacağımı düşünüyorum. Sınıf öğretmenliği benim uzun yıllar yapabileceğim bir meslek değil. Bir süreden sonra faydalı olamam ..." Katılımcılardan K3'ün görüşleri ise daha çok sınıf öğretmenliğinin bireysel özelliklerine uygun olmadığı yönündedir. Bunu şu cümlelerle ifade etmiştir: "... Sınıf öğretmenliği benim kişiliğimle uyum sağlamıyor. Ben kalabalık ortamlarda değil de daha çok bire bir ilişkilerde daha iyi olduğumu düşünüyorum. Yani bir sınıfın karşısına geçip onlara ders anlatmak bana göre değil..." K6 ise öğretmenliğin statüsü ve toplumdaki saygınlığı hakkındaki görüşlerinin sınıf öğretmenliğini istememesinin en temel nedeni olduğunu ifade etmiştir: "... Sınıf öğretmenliğini istemememin en temel nedeni toplumun bakış açısı ve statüsü. Önem verilmiyor sınıf öğretmenlere, saygı duyulmuyor..."

3.7. Adayların İstedikleri Meslekler ve İstedikleri Meslekler İle Sınıf Öğretmenliğinin Karşılaştırılması

Sınıf öğretmenliğini yapmak istemeyen katılımcıların öğretmenliğin yerine yapmak istedikleri mesleklerin neler olduğu ve öğretmenliğe kıyasla istedikleri mesleklerin hangi özelliklerinin bu meslekleri öğretmenliğe tercih etmelerinde etkili olduklarına ilişkin elde edilen sonuçlara göre katılımcılardan üçünün

rehberlik öğretmenliğini, ikisinin akademisyenliği, birinin ise siyasete atılmayı düşündüğü görülmektedir. Bu meslekleri öğretmenliğe tercih etmelerinin nedenleri hakkındaki katılımcı görüşleri farklılık göstermektedir. Rehberlik öğretmeni olmak istediğini belirten K3, aslında hep rehberlik öğretmeni olmak istediğini, puanı yetmeyince rehberlik öğretmenliğine en yakın alanın sınıf öğretmenliği olduğu düşünülerek gönderildiğini ve çift ana dal programına katılabileceğini düşünerek sınıf öğretmenliği bölümüne geldiğini ifade etmiştir. K3 rehberlik öğretmeni olmak istemesinin nedenlerini ise şu şekilde sıralamıştır: "...Kendime ait özel bir alanın, bir odamın olmasını istiyorum. Sınıf öğretmenliğinde bu yok, rehberlik öğretmenliğinde var. Ayrıca psikolojiye her zaman merakım olmuştur, insanların psikolojisi ilgimi çekiyor. Bir de bire bir iletişimde daha iyi olduğumu düşünüyorum, daha rahat hissediyorum kendimi..." Rehberlik öğretmeni olmak isteyen bir diğer katılımcı olan K5 ise sınıf öğretmenliğinde küçük yaştaki bireylerle ilgilenmekte zorlanacağını bu yüzden lise rehber öğretmeni olmak istediğini şu sözlerle ifade etmiştir: "... Konuşacağım kitle 15-18 yaş öğrenciler olacak. Onlara çok iyi hitap edebilirim diye düşünüyorum. 7-8 yaşındaki çocuklarla uğraşmak biraz zor geliyor işin doğrusu. Ayrıca ben lise öğrencilerine rehberlik açısından çok iyi yol gösterebileceğime inanıyorum..." Rehberlik öğretmenliğini isteyen diğer katılımcı K4 ise lise yıllarından veri ya rehber öğretmeni ya da üniformalı bir meslek (askerlik, polislik gibi) sahibi olmayı düşündüğünü belirtmiştir. Ama her zaman önceliğinin rehberlik öğretmenliği olduğunu ifade etmiştir. Sınıf öğretmenliğine gönderildikten sonra da tekrardan üniversitede rehberlik öğretmenliği okumasının zaman kaybı olacağını düşünerek ikinci tercihi olan polisliği öncelikli olarak değerlendirmiş ve şu anda komiser yardımcılığı sınavını kazandığını belirtmiştir. Katılımcılar arasından belki de en sıra dışı düşünceye sahip olan K1 de; "... Ben dünyayı değiştirmek istiyorum. Tabi bunu öncelikle yakın çevremden başlayarak yapabilirim. Ama maalesef bunu sınıf öğretmeni olarak başaramam. Bir şeyleri değiştirebilmek için gerekli olan güce ulaşmak için öncelikle daha yüksek mevkielede olarak elde edileceğini düşünüyorum. Bu yüzden siyasete atılmayı düşünüyorum..." şeklindeki ifadeleriyle ideale ulaşmak için sınıf öğretmenliğinin yeterli olmayacağını ve siyasetçi olarak hedeflediği şeyleri gerçekleştirebileceğini belirtmiştir. Sınıf öğretmenliği yerine akademisyen olmak istediğini belirten K2 ise "... Eğitim sistemimiz, eğitim politikalarımız istediğimiz gibi değil maalesef. Ben bunları düzeltmek için bir şeyler yapmak istiyorum. Bu yüzden akademisyen olmak istiyorum. Öğretmenlikle olmaz çünkü çok iyi bir öğretmen olsam en fazla 30 kişiyi kurtarabilirim. Ama akademisyen olursam ve 30 tane öğretmen yetiştirirsem 30x30 kişiyi kurtarmış olurum..." şeklinde görüş bildirmiştir. Bir başka akademisyen olmak isteyen katılımcı K6 da öğretmenliğin toplumda hak ettiği saygıyı görmediğini ifade ederek şunları belirtmiştir: "... Maalesef öğretmenliğin statüsü olması gereken yerde değil toplumda. Ama akademisyenlik saygı duyulan bir meslek. Ve akademisyen olduğum zaman hitap edeceğim kitle daha ileri yaştaki bireyler. Onlarla iletişim kurmak, konuşmak, tartışabilmek daha güzel. Ayrıca öğretmenlikte kendinizi geliştiremiyorsunuz. On yıl çalışıyorsunuz ve yine öğretmensiniz, yükselmiyorsunuz. Akademisyenlik öyle değil. Öğretmenlik çok tekdüze ve sabit bir yaşamı gerektiriyor. Benim için bu da uygun değil. Ve ben Ankara'ya çok seviyorum ve burada yaşamak istiyorum. Ankara'ya öğretmen olarak atanmak çok zor ama Ankara'da bir çok üniversite var. Ben bu üniversitelerde akademisyen olmak istiyorum..."

4. TARTIŞMA

Yapılan analizlerden elde edilen sonuçlara göre sınıf öğretmeni olmak istemeyen öğretmen adaylarının öğretmenliğe karşı olumlu düşüncelere sahip olduğu görülmektedir. Görüşme yapılan katılımcılardan sınıf öğretmenliğinin öğretimsel boyutuna yönelik tanımlar elde edilmesine karşın genel olarak öğretmen adaylarının sınıf öğretmenliğinin eğitimsel boyutunun daha önemli olduğu yönünde fikir sahibi oldukları görülmektedir. Öğretmenlik; nesil yetiştirmek, tohum ekmek, bireyin temelini atmak gibi tanımlamalarından anlaşıldığı üzere öğretmenlik kitabı bilgileri vermek ya da ders kitaplarındaki ders konularını işlemek gibi vazifeleri yerine getirmekten, yani bireylerin akademik birikimlerini arttırmaktan daha çok bireyi duyuşsal, psikolojik ve özellikle ahlaki yönden geliştirmek ve yetiştirmek olarak tanımlanmıştır. Bu tanımlardan adayların sınıf öğretmeni olmak istemeseler de sınıf öğretmenliğinin toplumsal işlevi ve önemi hakkında pozitif düşüncelere sahip oldukları anlaşılmaktadır. Özbek, Kahyaoğlu ve Özgen (2007)'in öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik görüşlerini değerlendirmek amacıyla yapmış oldukları araştırmada elde ettikleri sonuçlar bizim çalışmamızın bulgularıyla örtüşmektedir. Özbek, Kahyaoğlu ve Özgen'in çalışmasında öğretmen adaylarının vermiş oldukları cevaplardan "Öğretmenliğin toplumsal kalkınmada önemli bir yeri vardır" maddesinin ortalama puanı 4,51 olarak tespit edilmiştir. Bu puanın oldukça fazla olmasıyla birlikte diğer maddeler arasında da en yüksek olduğu görülmektedir. Yani öğretmen adaylarının öğretmenliğe karşı olumlu düşüncelere sahip olmalarının yanı sıra öğretmenliğin uzun vadedeki misyonunun önemini de farkında olduklarını söylemek mümkündür. Adaylar sınıf öğretmenliği yapmak istemeseler de sınıf öğretmenliğinin bir ülkenin geleceğinin yetiştirildiği mecra olduğunun bilincindedirler. Burada ilgi çekici olan nokta; öğretmen adaylarının öğretmenliğe ve öğretmenlik mesleğinin önemine ilişkin olumlu düşüncelere sahip oldukları halde öğretmenlik mesleğini yapmak istememeleridir. Bu düşüncelerden hareketle adayların sınıf öğretmeni olmak istememesinde sınıf öğretmenliğinin toplumdaki işlevi, yeri ve önemi hakkındaki görüşlerinin etkili

olmadığı söylenebilir. Katılımcıların görüşlerine göre iyi bir öğretmende olması gereken özellikler şu şekilde ifade edilmiştir: İyi bir öğretmen; sevgi dolu, vicdanlı, anlayışlı, sabırlı, sempatik, yol gösterici, çocuklarla vakit geçirmeyi seven, yaptığı işten zevk alan, fedakar, kendini geliştiren, güncel , sorumluluk sahibi, istekli, güler yüzlü, tarafsız, dersi sohbet havasında işleyen, özel hayatını okula yansıtmayan, her yaşa hitap edebilen, yapıcı, çözüm üretici, istediği davranışı kazandırabilen, sınıf ortamını iyi düzenleyen, gelişmiş iletişim becerilerine sahip olmalıdır. Aynı zamanda bir öğretmenin, yalnızca öğrencileri değil aileleri de bilinçlendirebilmek gibi özelliklerinin de olması gerekmektedir. Elde edilen bu sonuçlar Çelikten, Şanal ve Yeni (2005)'nin öğretmen özellikleri ile ilgili yapmış oldukları çalışmanın bulgularıyla örtüşmektedir.

Görüşme verilerinden elde edilen sonuçlar adayların öğretmen maaşlarını yeterli bulmadığı yönündedir. Bizim bulgularımıza paralel olarak Şahin (2011)'in çalışmasında da; seçme şansları olması durumunda öğretmenlikten başka bir meslek seçebileceklerini ifade eden öğretmen adaylarının bir kısmı bu düşüncelerinin nedenini öğretmenlerin aldıkları ücretin az olmasına bağlamışlardır. Maaşların olması gerekenden düşük olduğunu belirten adaylar bu düşüncelerinin mesleğini hakkını vererek yapan öğretmenler için geçerli olduğunu, mesleğin gereklerini yerine getirmeyen öğretmenlerin hak etmediğini ifade etmişlerdir. Öğretmen maaşlarının ortalama koşullarda bir yaşam sürmek için yeterli olduğu da görüşler arasındadır. Görüşmelerden elde edilen sonuçlara göre öğretmenliğin önemi ve insan yetiştirmenin zorluğu düşünüldüğünde maaşların daha fazla olması gerektiği fikrinin hâkim olduğu görülmektedir. Görüşlerin bu yönde olmasına karşın hiçbir öğretmen adayı öğretmen maaşlarını yetersiz gördüğü için öğretmen olmak istemediğini ifade etmemiştir. Dolayısıyla, adayların öğretmen olmak istememelerinde öğretmen maaşları hakkındaki görüşlerinin bir etkisi olmadığı anlaşılmaktadır.

Sınıf öğretmenliğinin statüsü hakkındaki görüşlerin genellikle olumsuz yönde olduğu analizler sonucu elde edilen bulgulardandır. Öğretmen adayları sınıf öğretmenliğinin toplumda hak ettiği saygıyı görmediğini, sınıf öğretmenlerinin önemsenmediğini belirtmişlerdir. Bu bulgularla paralellik gösteren birçok araştırma sonucuna rastlamak mümkündür (Şahin, 2011; Eret Orhan ve Ok, 2014; Erdem ve Gözel, 2014; Özbek, Kahyaoğlu ve Özgen, 2007). Şahin (2011)'in elde ettiği bulgulara göre öğretmen adayları öğretmenlik mesleğini statüsünün düşük ve öğretmene değer verilmediği gerekçesiyle yapmak istemediklerini belirtmişlerdir. Eret Orhan ve Ok (2014)'un çalışmasının sonuçlarına göre ise öğretmenliği seçme nedeni olarak en az belirtilen iki neden çocuklarla birlikte olma isteği ve mesleğin saygınlığıdır. Bu araştırmaların sonuçları da göstermektedir ki ülkemizde öğretmenlik mesleğinin saygınlığı ve toplumsal statüsü günümüzde oldukça düşüktür. Bu nedenle öğretmen adayları öğretmenlik mesleğini yapmaktan endişe duymaktadırlar. Nitekim Erdem ve Gözel (2014) araştırmaları sonucunda öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin toplumdaki statüsü ve önemi konularında endişeleri olduğunu saptamışlardır. Özbek, Kahyaoğlu ve Özgen (2007)'in çalışmasında öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsü ile toplumsal saygınlığına yönelik ortalama puanlar oldukça düşük düzeyde bulunmuştur. Sınıf öğretmenliğinin toplumdaki yerinin zamanla değer kaybettiği, eskiye nazaran öğretmenlerin ve öğretmenliğin daha küçük görüldüğü, herkesin yapabileceği bir meslek olarak algılandığı yönündeki görüşler öğretmen adaylarının öğretmenliğin statüsel geleceğinden endişe duyduklarını gösterir niteliktedir. Erden (1999)'in şu ifadeleri mevcut durumu özetler niteliktedir: "Öğretmenlik mesleğinin statüsü zamanla azaldı". Oysaki yıllar önce öğretmenliğe gıpta edilerek bakıldığı ve öğretmene çok fazla değer verildiği bilinmektedir. Çelikten, Şanal ve Yeni (2005)'nin "Öğretmen bulunduğu mevrada en önde gelen, en saygın kişidir. Öğretmen her şeyi bilendir. Hemen hemen hepimiz ilk öğretmenimizi unutmayız, hatta adıyla hatırlarız" şeklindeki ifadeleri öğretmenliğin statüsünün aslında ne düzeyde olması gerektiğini açıklar niteliktedir. Tarihsel olarak bakıldığında karşımıza çıkan öğretmenlik mesleğinin statüsünün azalması durumunun oldukça üzücü olduğunu söyleyebiliriz. Aynı zamanda zamanla azalarak devam eden öğretmenlik statüsü gelecekte daha da azalarak devam mı edecek sorusunu akıllara getirmektedir. Dolayısıyla katılımcıların duydukları bu endişenin öğretmen olmak istememelerinde etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Yine görüşmeler sonucunda katılımcıların hiçbirinin öğretmenliği isteyerek seçmediği görülmektedir. Özbek, Kahyaoğlu ve Özgen (2007)'in çalışmalarında elde ettikleri sonuçların bizim çalışmamızın sonuçlarıyla örtüşüğünü söylemek mümkündür. Özbek, Kahyaoğlu ve Özgen (2007)'in tespit ettikleri sonuçlardan "Öğretmenliği zorunlu olmazsam yapmam (4,03)", "Öğretmenlik sıkıcı bir meslektir (4,42)", "Öğretmenliği seçtiğim için pişmanlık duyuyorum (4,37)", "Öğretmenlik yapmak istediğim en son iştir (4,40)" gibi maddelerin ortalama puanlarının çok yüksek; "Öğretmenlik idealimdeki meslektir (2,86)" maddesinin ortalama puanının ise düşük olması öğretmen adaylarının öğretmenliği meslek olarak yapmaya ne kadar isteksiz olduklarını ortaya koyar niteliktedir. Adayların sınıf öğretmenliği bölümüne yerleşmelerinde etkili olan faktörlerin neler olduğu incelendiğinde genellikle ailelerin çeşitli nedenlerden dolayı adayların sınıf öğretmenliğini seçmeleri konusunda ısrarcı hatta zorlayıcı olmalarının etkili olduğu görülmektedir. Ayrıca katılımcıların; ailede sınıf öğretmeni olması, istenilen bölüme puanın yetmemesi, tekrardan üniversite sınavına hazırlanmak için ailenin maddi imkânlarının sınırlı olması, aile tarafından bir

bayan için en uygun mesleğin sınıf öğretmenliği olarak görülmesi, ailenin adayların istedikleri bölümlerin uzak şehirlerde olması nedeniyle müsaade etmemesi, sınıf öğretmenliğinin aile tarafından önu açık yani ataması çok olan bir bölüm olarak görülmesi gibi nedenlerle istemedikleri halde bu bölüme gönderildikleri anlaşılmaktadır. Bu bulgular Şahin (2011)'in çalışmasının sonuçlarıyla örtüşmektedir. Şahin (2011)'in çalışmasında katılımcıların yaklaşık %60'ı öğretmenliği isteyerek seçtiğini, yaklaşık %40'ı seçmek zorunda kaldıklarını ifade etmişlerdir. Yine katılımcılardan %50'si seçme şansı olmaları durumunda başka bir mesleği seçebileceğini belirtmişlerdir. Bu ifadelerden adayların öğretmen olmak istememelerinde en etkili olan faktörün bölümü isteyerek tercih etmemeleri olduğu söylenebilir.

Sınıf öğretmenliği bölümüne isteksiz olarak gelen adayların almış oldukları eğitim süresince derslerin çoğunluğuna istekli olarak katıldıkları görülmektedir. Bu noktadan hareketle adayların derslere katılım durumları ile öğretmenliği istememeleri arasında bir ilişkinin olmadığı söylenebilir. Ayrıca adayların akademik durumları hakkında bilgi edinebilmekte referans alabileceğimiz not ortalamalarına bakıldığında 2,40/4,00 ile 3,70/4,00 arasında değişen değerlere rastlanılmaktadır. Rakamların bu denli farklılık göstermesi, adayların akademik başarı durumlarının sınıf öğretmeni olmak istememelerinde etkili olmadığını göstermektedir. Adayların öğretmen olmak istemediklerini belirtmelerinin yanında öğretmen olmaları durumunda mesleği, gereklerini yerine getirerek, hakkını vererek yapabileceklerine yönelik kendilerine güven duydukları görülmektedir. Adaylar, istemeseler bile öğretmenlik yapmak durumunda kaldıklarında başarılı birer öğretmen olacakları konusunda kendilerini yeterli görmektedirler. Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere adayların öğretmen olmak istememelerinde mesleği yapabilmek ve meslekte başarılı olmak gibi hususlarda endişe duymadıkları açıktır. Bu bulgumuzla örtüşen, Özbek ve Aytekin (2003)'in yapmış oldukları çalışmada öğretmen adaylarının tamamına yakını (%94) mezun olduktan sonra mesleklerinde başarılı olacaklarına inandıklarını belirtmişlerdir. Adayların endişeleri, mesleğe yönelik tutumlarının ve isteksizliklerinin zamanla kendine duydukları güveni ve mesleki başarı düzeylerini azaltacağı yönündedir. Başka bir ifadeyle; adayların isteksizliği başarılı olamama ya da mesleki yeterlikleri konusunda kaygılı olmalarına bağlı değildir. Adaylar bu isteksizliğin zamanla mesleki başarılarını azaltacak olmasından ve dolayısıyla yetiştirecekleri çocuklara faydalı olamayacaklarından endişe duymaktadırlar. Katılımcıların üniversite eğitimi süresince aldıkları teorik derslerin akademik birikimlerine faydalı olduğu görülmektedir. Ancak adaylar bu derslerin faydalı olduğunu belirtmekle birlikte teorik derslerde de uygulamalara yer verilmesi gerektiği konusunda ortak görüşe sahiptirler. Bu görüşlerin yanı sıra teorik derslerin öğretmen olma isteksizliklerine bir etki etmediği anlaşılmaktadır. Sınıf öğretmenliğine istemeyerek gelen adayların aldıkları teorik derslerin bu isteksizliğini kıramadığı anlaşılmaktadır.

Üniversite eğitiminde üçüncü sınıfın ikinci döneminde verilen okul deneyimi dersi ve dördüncü sınıfın her iki döneminde verilen öğretmenlik uygulama derslerinin ise adayların öğretmenliği isteyip istememelerine etki ettiği anlaşılmaktadır. Zaten öğretmenliği istemeyerek üniversiteye gelen adaylar bu dersler kapsamında öğretmenliği yerinde görme şansı elde etmişler ve yaşadıkları deneyimler onların öğretmenliği yapmak istememelerine kesin karar vermelerini sağlamıştır. Yapılan görüşmelerde katılımcıların tamamı uygulama derslerinin faydalı olduğunu ve lisans programlarında olması gerektiğini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Elde ettiğimiz bu bulguyla örtüşecek birçok çalışma bulunmaktadır (Saracaloğlu, Yılmaz, Çoğmen ve Şahin, 2011; Demircan, 2007; Özyay Köse, 2014 ve Kılınç ve Gödek Altuk, 2010). Saracaloğlu vd. (2011)'nin çalışmalarında; öğretmen adaylarının uygulama dersleri sayesinde öğrencilerle nasıl iletişim kurulabileceğini öğrendikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adayları okul deneyimi dersinin onları meslek yaşantısına hazırladığını, okulda geçirilen süre içerisinde öğretmen ve öğrenci davranışlarını yakından görme, öğrencilerin hangi durumlarda sıkıldıklarını, sıkıldıklarında neler yaptıklarını görme şansı bulduklarını ifade etmişlerdir. Demircan (2007)'in çalışmasında ise öğretmen adaylarının uygulama derslerini kendilerini geliştirmeleri açısından yararlı bulduklarına ulaşılmıştır. Özyay Köse (2014)'nin çalışmasında ise; hem öğretmen adaylarının hem de öğretim elemanlarının okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine olumlu baktığı ve bu derslerin öğretmenlik tecrübesi açısından eğitim fakültelerinde kesinlikle olması gerektiğine inandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Kılınç ve Gödek Altuk (2010)'un çalışmasında da aynı şekilde uygulama derslerinin öğretmen adaylarının profesyonel gelişimleri açısından, sunum yapma, ölçme değerlendirme, teorik bilgileri günlük hayata aktarma, sınıf ortamında daha rahat konuşabilme gibi becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ve katılımcılardan %85'inin uygulama derslerinin gerekli olduğunu düşündüğü tespit edilmiştir. Bizim çalışmamızda öğretmenliği meslek olarak yapmak istememek bağlamında düşünüldüğünde ise adayların bu dersler sayesinde öğretmenliğin kendilerine uygun olmadığına emin olduklarını görmekteyiz. Buradan hareketle uygulamalı derslerin öğretmen adaylarının öğretmenliğe olan isteksizliklerini sorgulamalarına yardımcı olduğu söylenebilir. Bu nedenle; sınıf öğretmenliğine istekli ya da isteksiz olarak gelen tüm adayların bu ortamla mümkün olduğunca erken karşı karşıya getirmelerinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu ortamla erken tanışan adaylardan istekli olanlar öğretmenliğe karşı daha olumlu tutumlar geliştirebilecek ve yaşadıkları

deneyimlerle daha nitelikli öğretmenler olarak yetiştirilebilecektir. Öğretmenliğin kendine uygun olmadığını yahut öğretmenliği yapamayacağını düşünen adaylar ise başka alanlara daha erken yönelebileceklerdir.

Öğretmen adaylarının lisans eğitimleri süresince almış oldukları dersleri veren akademisyenlerin, öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik görüşlerinde etkili olduğu söylenebilir. Akademisyenlerin sınıf ortamındaki davranışları, ders anlatırken kullanmış oldukları yöntem ve metotlar, öğrencilerle aralarında kurdukları iletişim gibi birçok durum öğretmen adaylarının öğretmenliğe bakışlarını etkilemiştir. Bunun yanı sıra gözlemledikleri öğretim görevlileri öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik isteksizliklerini de etkilemiştir diyebiliriz. Gözlemledikleri öğretim görevlilerinden bazıları olumlu yönde etki ederken bazılarının ise zaten kaygıları olan öğretmen adaylarının öğretmenlikten iyice soğumasına neden oldukları görülmektedir. Görülmektedir ki; öğretmen adayları, akademisyenleri kendilerine örnek almakta, onları birer rol-model kabul etmektedirler.

Araştırma sonucunda; öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik görüşlerinde üniversite ortamının ciddi manada etkili olmadığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının; üniversite eğitimleri süresince ders yaptıkları sınıflarda sıraların yere sabitlenmiş olmasını, sınıfların düzenlenmesinin eğitime uygun olmadığını, fakülte içerisinde sosyal faaliyetlerin yeterli olmadığını, ders aralarında dinlenebilecekleri kafeteryaların yetersiz olduğunu eleştirdikleri ancak öğretmenliği yapmak istememeleri üzerinde bu eleştirilerinin bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Ortam kapsamında etkili olan faktörün büyükşehirde okuyor olmaları olduğu söylenebilir. Çünkü lisans eğitimleri süresince büyükşehirde bulunmak onların bakış açılarını genişletmiş ve öğretmenlikle ilgili var olan isteksizlerini desteklemiştir. Ayrıca Ankara'da yaşamaktan memnuniyet duyan adayların, bundan sonraki hayatlarını Ankara'da geçirmeleri için öğretmen olmamaları gerektiğini düşündükleri görülmektedir. Bunlardan hareketle büyükşehirde okuyor olmalarının öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik tutumlarını olumsuz yönde etkilediğini söylemek mümkündür.

Araştırma kapsamında görüşme yapılan öğretmen adaylarının tamamının sınıf öğretmeni olmak istememelerinin altında yatan en büyük nedenin; bu bölümü çeşitli nedenlerden dolayı isteyerek değil, bir takım zorunluluklar nedeniyle istemeyerek tercih etmeleri olduğu görülmektedir. Öğretmen olmak istememelerinin temel nedenlerine odaklanıldığında ise; bazılarının; dünyayı değiştirmek gibi gayelerinin olduğu ve bu değişimi yapabilmeleri için öğretmenliğin yeterli olmayacağını düşünmeleri, bazılarının; öğretmenlikle ilgili psikolojik olarak yaşadığı sorunların etkili olduğu yani insanlara karşı olan bağlanma problemi nedeniyle öğretmenlik meslek hayatlarında öğrencilere zararlı olabilecekleri endişesi taşımaları, bazılarının; eğitim politikalarındaki eksiklikleri ortadan kaldırmak gibi ciddi gayelere sahip oldukları, dolayısıyla da öğretmenliğin bu amaçlarına ulaşabilmelerinde yeterli olamayacağı düşüncesine sahip olmaları, bazılarının da; anne-babalarının sınıf öğretmeni olmaları sebebiyle kendilerini uzun yıllardır bu mesleğin içerisinde görmeleri ve daha uzun süre bu mesleği yapmaları durumunda belli bir süre sonra sıkılacaklarını ve öğrencilere faydalı olamayacaklarını düşünmeleri, bazılarının; sınıf öğretmenliğinin kendi kişiliklerine uygun olmadığını düşünmeleri, bazılarının ise; sınıf öğretmenliğinin statüsü ve toplumun sınıf öğretmenliğine hak ettiği değeri vermediği düşüncelerine sahip olmaları gibi nedenlerin etkili olduğu görülmektedir. Buradan hareketle öğretmen adayları bölüme isteksiz olarak gelmişler ve üniversite yaşamları boyunca isteksiz olarak geldikleri bu mesleği yapmaya istekli hale getirilememişlerdir diyebiliriz.

Öğretmen adaylarının öğretmen olmak istememeleri ile ilgili açıklanmış olan nedenlerden sonra, neredeyse lisans eğitimlerinin sonunda hala öğretmen olmayı düşünmemeleri ve başka mesleklere yönelmeleri bu konuda sınıf öğretmenliğine tercih ettikleri mesleklerin sınıf öğretmenliğiyle karşılaştırılmasının yapılmasına ön ayak olmuştur. Adayların geçen bu uzun süreden sonra, öğretmen olmalarına ramak kala, neden hala öğretmenliği değil de başka meslekleri yapmak istedikleri de araştırılmaya değer görülmüştür. Elde edilen sonuçlara göre araştırmaya katılan adaylardan üçü rehberlik öğretmenliği, ikisi akademisyenlik, biri de siyasete atılmak istediği yönünde görüş bildirmiştir. Burada dikkat çekici olan, katılımcıların yarısının sınıf öğretmenliği yerine yine bir başka öğretmenlik olan rehberlik öğretmenliğini istemeleridir. Bunun nedenlerine bakıldığında rehberlik öğretmenliği isteyen adayların aslında baştan beri bu bölümü istedikleri ancak puanları yetmediği için sınıf öğretmenliği bölümünü okudukları görülmektedir. Hatta adaylar sınıf öğretmenliği okurlarken bile rehberlik öğretmenliğine geçiş yapabilmek için çaba harcamışlardır. Kimisi çift ana dal programına dahil olmayı denemiş fakat muvaffak olamamıştır. Kimisi ise tekrardan üniversite sınavına hazırlanmayı düşünmüş ancak çok zaman kaybı olacağını düşündüğü için komiser yardımcılığına seçmek zorunda kalmıştır. Hatta bir aday sınıf öğretmenliğini bitirdikten sonra tekrar sınava hazırlanıp rehberlik öğretmenliğini okuyacağı hususunda kararlı olduğunu ifade etmiştir. Bu adayların rehberlik öğretmenliğini sınıf öğretmenliğine tercih etmelerinin diğer nedenleri arasında; rehberlik öğretmenlerinin kendilerine ait odalarının olması, psikolojiye olan ilgileri, kalabalık bir sınıfta ders işlemenin zorluğuna karşılık kendilerini birebir iletişimde daha iyi görmeleri gibi görüşler bulunmaktadır. Ayrıca bir aday liselede rehberlik öğretmeni olmak istediğini çünkü

küçük yaştaki çocuklarla değil daha büyük çocuklarla muhatap olmak istediğini ve onlara daha faydalı olacağını düşündüğünü belirtmiştir.

Katılımcıların üçte biri(2 kişi) ise akademisyen olmak istediğini belirtmişlerdir. Köksalan, İltter ve Görmez (2010)'in yapmış oldukları çalışmada; öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim istekliliklerine ait ortalama puanların yüksek olmasına bakılırsa, öğretmenliği meslek olarak yapmak istemeyen adaylardan akademisyen olmak isteyenlerin bu oranda olması gayet normal görünmektedir. Akademisyen olmak isteyen adayların görüşlerine bakıldığında; akademisyenliği sınıf öğretmenliğine tercih etmelerinde, eğitim sistemindeki eksiklikleri giderebilmeyi istedikleri için sınıf öğretmeni olmanın yeterli olmayacağını düşünmelerinin etkili olduğu görülmektedir. Nitekim adayların görüşlerinde de belirtildiği üzere; bir sınıf öğretmenin eğitim sisteminde bir değişikliğe olan etki gücü bir akademisyeninkine göre oldukça zayıftır. Bir sınıf öğretmeni mesleğini çok iyi yaparak 30 öğrenciyi ülkeye kazandırabilir ancak bir akademisyenin yetiştireceği 30 öğretmenin etkisi daha büyük olacaktır çünkü 30x30 öğrenci ülkeye kazandırılmış olacaktır. Adayların akademisyenliği sınıf öğretmenliğine tercih etmelerindeki bir başka neden ise öğretmen ve akademisyenin statü kıyaslaması ve toplumdaki saygınlıkları arasında ciddi manada fark olmasıdır. Ayrıca akademisyen olmak isteyen adayların; öğretmen olduklarında köreleceklerini ve kendilerini geliştiremeyeceklerini buna karşılık akademisyenlikte sürekli olarak kendini geliştirme zorunluluğunun olduğunu ve böyle bir hayatın kendilerine daha uygun olacağını düşünmeleri de bunda etkili olmuştur. Buna bağlı olarak adaylar öğretmenlikte yükselmeyeceklerini, meslekte yükselme durumunun da akademisyenliği istemelerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Son olarak sınıf öğretmeni olmak yerine siyasete atılmayı düşündüğünü ifade eden katılımcının ise buna neden olarak, dünyayı değiştirmek amacını taşıdığını, böyle bir değişim için ise öğretmen olmasının yeterli olmayacağını düşündüğünü belirttiği görülmektedir. Çünkü bu hedefe ulaşabilmek için güç ve mevki sahibi olmak gerektiği düşüncesine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcının bu düşüncelere sahip olmasında yine öğretmenliğin statüsüne ilişkin kaygı duyduğunu söyleyebiliriz.

5. SONUÇ

Bu çalışmada sınıf öğretmeni adaylarından lisans eğitimlerinin sonuna gelmiş, öğretmen olmaya en yakın olanlardan öğretmen olmayı katiyetle istemediğini beyan eden katılımcılarla görüşülmüştür. Ve bu katılımcıların görüşleri farklı çerçevelerden analiz edilmeye çalışılmıştır.

Öğretmen adayları sınıf öğretmenliğini meslek olarak yapmak istemeseler dahi sınıf öğretmenliği hakkında olumlu tutumlara sahiptirler. Sınıf öğretmenliğinin ve sınıf öğretmenlerinin eğitim sistemindeki yeri ve önemini, ülke geleceğini şekillendirmedeki rolü ve toplumsal düzende var olan kıymetinin farkındadırlar. Dolayısıyla sınıf öğretmeni olmak istemeyen öğretmen adaylarının bu isteksizliği öğretmenlik mesleğine yönelik olumsuz tutumlarından kaynaklanmamaktadır.

Öğretmen adayları öğretmen maaşlarını yetersiz bulmaktadırlar. Her öğretmenin aynı nitelikte olmadığını ve aynı özveriyi göstermediği düşünülmektedir. Bu nedenle öğretmen maaşları düzenlenirken eşitliğin değil adaletin göz önünde bulundurularak yeniden düzenleme yapılması gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca öğretmen maaşlarına ek olarak, öğretmenlerin çalıştıkları okulların fiziki koşullarını iyileştirebilmek, gerekli ders materyallerini sağlayabilmek ve gerekli olduğu durumlarda maddi güçlük çeken öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için ayrı bir bütçenin öğretmenlere sağlanması gerektiği kanaati mevcuttur.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin statüsü ile ilgili endişeleri olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen adayları zamanla öğretmenliğin statüsünün azaldığını, bundan sonra da azalarak devam edeceğini düşünmektedirler. Öğretmenliğe ve öğretmene verilen değer az olması, öğretmen adaylarının isteksizliğini artırmış durumdadır. Öğretmenliğin gelmiş olduğu bu durumdan kurtarılması, eski saygınlığına kavuşması gerekmektedir. Bu nedenle öğretmenliğin statüsünün yükseltilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurumu, Üniversiteler ve medya kurumlarının işbirliği içerisinde çalışmalar yapmalarının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini istememelerindeki en büyük nedenin öğretmenlik bölümünü isteyerek tercih etmemeleri olduğu tespit edilmiştir. Birtakım zorunluluklar nedeniyle ilgi duymadıkları bölümü okumak mecburiyetinde kalan öğretmen adaylarının yaklaşık dört yıllık lisans eğitimi sürecinde mevcut isteksizlikleri ortadan kalkmamış, azalmamıştır. Eğitim sistemi içerisinde en büyük önemi taşıyan öğretmenlerin meslek hayatlarında başarılı olabilmeleri için öncelikle bu mesleği isteyerek ve severek yapmaları gerekmektedir. Mesleğini sevmeyen ve mesleğini icra etmeye istekli olmayan öğretmenler gereken özveriyi gösteremeyecekler ve istenilen başarıya ulaşamayacaklardır. Aynı zamanda öğretmenlerin bireysel olarak mutlu olmaları da imkânsızlaşacaktır. Bu nedenlerden dolayı eğitim fakültelerine öğrenci alınırken, öğrencilerin sınav başarılarının yanı sıra ilgi, istek ve yeteneklerinin de özel kişilik testleriyle belirlenmesi gerekmektedir. Eğitim fakültelerine; öğretmenliği seven, meslek olarak yapmak isteyen, öğretmenliğe ilgi duyan ve öğretmenliğin gerektirdiği yetenekleri barındıran adayların

seçilmesi ciddi önem arz etmektedir. Öğretmen adayları eğitim fakültelerine alındıktan sonra öğretmen olmak istemeyen, öğretmenliğe ilgi duymadığını sonradan fark eden yahut öğretmenliğe yatkın olmadığı anlaşılan adaylara farklı opsiyonlar sunulmalıdır. Öncelikle bu adaylara çeşitli uygulamalar hazırlanarak öğretmenlik çekici hale getirilmeye çalışılmalıdır. Bu çalışmalar sonucunda hala öğretmenliğe uygun görülmeyen adaylar öğretmenlikten daha fazla ilgi duydukları alanlara yönlendirilmelidir. Bu şekilde gerçekleşecek olan bir uygulama hem adayların bireysel mutlulukları hem de nitelikli öğretmen yetiştirebilmek adına önemlidir.

Öğretmen adaylarının öğretmen olmaya yönelik var olan isteksizliklerini gidermeleri yönünde etkiye sahip olan önemli faktörlerden birinin üniversitede ders aldıkları öğretim görevlileri olduğu anlaşılmaktadır. Yani öğretmen adayları öğretim görevlilerini rol-model olarak benimsemektedirler. Bu nedenle nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesi için akademisyenlere de önemli görev düşmektedir. Bu görevlerin başında akademik birikimlerini öğretmen adaylarına yansıtmak, onları bir öğretilerde olması gereken genel kültür, uzmanlık ve pedagojik yeterliliğe ulaştırmak, onları akademik olarak donanımlı hale getirmek ve onlara öğretmenlik becerileri kazandırmak gelmektedir. Ancak öte yandan öğretmen adayları hocalarını büyük bir dikkatle gözlemleyerek de öğretmenliğin nasıl olması gerektiğinin farkına varmaktadırlar. Bu hususta eğitim fakültelerinde görev yapan akademisyenlerin de nitelikli ve özverili olması gerekmektedir.

Ülkemizde eğitim alanında uzun yıllardır yapılmaya çalışılan reformlar, yenilik hareketleri, iyileştirmeler ve eğitimin niteliğini artırmaya yönelik faaliyetlerin başarıya ulaşması için üzerinde durulması gereken konu öncelikle öğretmenler ve öğretmenlerin yetiştirilmesidir. Türk eğitimini daha yüksek seviyelere taşıyacak olan öğretmenlerin niteliğinin artırılması büyük önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- BULUT, İlhami (2009). "Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi (dicle ve firat üniversitesi örneği)", *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2009), 13-24.
- ÇELİKİTEN, Mustafa; ŞANAL, Mustafa & YENİ, Yeliz (2005). "Öğretmenlik mesleği ve özellikleri", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 207-237.
- DEMİRCAN, Candemir (2007). "Okul deneyimi II dersine yönelik öğrenci görüşlerinin incelenmesi (mersin üniversitesi örneği)", *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 119-132.
- ER, K. Oğuz & ÖZTEKİN, Anıl (2011). "Öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik tutumlarının incelenmesi (balıkesir üniversitesi örneği)", *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 179-193.
- ERDEM, A. Rıza, GEZER, Kudret & ÇOKADAR, Hulusi (2005, Eylül). *Ortaöğretim fen-matematik ve sosyal alanlar öğretmenliği tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları*. 14. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- ERDEM, A. Rıza & GÖZEL, Emine (2014). "Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeyleri", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 49-60.
- ERDOĞAN, D. Gür, & GÜNEŞ, D. Zafer (2012). "Sakarya üniversitesi eğitim fakültesi birinci sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine karşı tutumları", *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 51-62.
- ERET ORHAN, Esra & OK, Ahmet (2014). "Öğretmenlik programlarını kimler tercih ediyor? adayların giriş özellikleri ve öğretmenliğe yönelik tutumları", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(4), 75-92.
- IŞIK, Ahmet, ÇILTAŞ, Alper & BAŞ, Fatih (2010). "Öğretmen yetiştirme ve öğretmenlik mesleği", *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(1), 53-62.
- KILINÇ, Ahmet & GÖDEK ALTUK, Yasemin (2010). "Sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumları", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(19), 41-70.
- KÖKSALAN, Bahadır, İLTER, İlhan & GÖRMEZ, Erhan (2010). "Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve lisansüstü eğitim isteklilikleri üzerine bir çalışma (firat, erzincan ve inönü üniversitesi sınıf öğretmenliği ABD örneği)", *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 277-299.
- MEB. 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 43. maddesi.
- ORAL, Behçet (2004). "Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları", *Eğitim Araştırmaları*, 15, 88-98.
- ÖZAY KÖSE, Esra (2014). "Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine yönelik öğrenci ve öğretmen-öğretim elemanı tutumları (Erzurum örneği)", *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2014), 1-17.
- ÖZBEK, Ramazan, KAHYAOĞLU, Mustafa & ÖZGEN, Nurettin (2007). "Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi", *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 221-232.
- SARACALIOĞLU, A. Seda, et al. (2011). "Sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi dersine ilişkin görüşleri", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(22), 15-32.
- ŞAHİN, İdris (2011). "Öğretmen adaylarının öğretmen istihdamı ve mesleki geleceklere ilişkin görüşleri", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(3), 1167-1184.
- ŞİŞMAN, Mehmet (2011). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Pegem Akademi.
- TALİM VE TERBİYE KURULU BAŞKANLIĞI. 07/07/2009 tarihli ve 80 sayılı "Millî Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumlarına Öğretmen Olarak Atanacakların Atamalarına Esas Olan Alanlar ile Mezun oldukları Yüksek Öğretim Programları ve Aylık Karşılığı Okutacakları Derslere İlişkin Esaslar" ile ilgili kurul kararı.
- TEDMEM, (2014). *Öğretmen Gözüyle Öğretmenlik Mesleği*. Raporlar Dizisi: 3, <http://www.tedmem.org/yayinlar/sayfasından> erişilmiştir.
- TEZEL ÖZBEK, Zeynep & AYTEKİN, Fulya (2003). "Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine bakış açıları ve öğretmenlik uygulaması dersinden memnuniyet durumları üzerine bir araştırma", *Çağdaş Eğitim*, 295, 31-39.
- YILDIRIM, Ali & ŞİMŞEK, Hasan (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.